

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 213/2021-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokáti Heinrich s. r. o., Skautská 12, Nitra, IČO 36 865 966, v mene ktorej koná jej konateľ a advokát JUDr. Roman Heinrich, a maloletej sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 21 CoP 181/2020 z 22. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv zaručených čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 32 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Maloletá sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa totožnou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv zaručených čl. 42 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 33 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj ustanovení čl. 12, čl. 28 ods. 1 a čl. 32 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením krajského súdu. Sťažovateľky navrhujú napadnuté uznesenie krajského súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň požadujú náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že Okresný súd Poprad (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 15 P 89/2017 z 12. decembra 2018 zveril maloleté deti [REDAKOVANÉ]

do osobnej starostlivosti matky maloletých detí – sťažovateľky. Otca maloletých detí zaviazal prispievať sumou 150 eur na výživu maloletej a sumou 120 eur na výživu maloletej a zároveň návrh otca na zverenie maloletých detí do jeho osobnej starostlivosti zamietol.

3. Na odvolanie otca maloletých detí bol rozsudok súdu prvej inštancie zmenený rozsudkom krajského súdu č. k. 24 CoP 84/2019 z 19. marca 2020 tak, že obe maloleté deti boli zverené do osobnej starostlivosti otca, pričom obaja rodičia sú oprávnení a povinní maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok. Sťažovateľka bola ako matka maloletých detí zároveň zaviazaná prispievať na výživu maloletých detí, a to sumou 120 eur na výživu maloletej a sumou 110 eur na výživu maloletej. Zároveň bol citovaným rozhodnutím krajského súdu upravený styk sťažovateľky s maloletými deťmi.

4. Na podklade skutočnosti, že maloletá sťažovateľka má od marca 2020 pobyt u sťažovateľky, bol na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom podaný návrh na úpravu práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu (konanie vedené pod sp. zn. 12 P 34/2020). Predmetný návrh bol Okresným súdom Nové Mesto nad Váhom postúpený okresnému súdu, kde sa vedie v konaní pod sp. zn. 15 P 107/2020.

5. Na účely zachovania prístupu maloletej sťažovateľky k vzdelaniu navrhla sťažovateľka otcovi maloletej sťažovateľky, aby bola zapísaná od školského roka 2020/2021 na základnú školu v mieste jej pobytu, teda v Novom Meste nad Váhom. Vzhľadom na to, že otec s návrhom sťažovateľky nesúhlasil, podala sťažovateľka okresnému súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by okresný súd predbežne udelil matke súhlas na výkon povinnej školskej dochádzky na základnej škole v Novom Meste nad Váhom.

6. Okresný súd uznesením č. k. 15 P 108/2020 z 20. augusta 2020 predbežne udelil sťažovateľke súhlas namiesto otca k podaniu žiadosti o zápis maloletej sťažovateľky na výkon povinnej školskej dochádzky do piateho ročníka základnej školy v Novom Meste nad Váhom. Na odvolanie otca bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie napadnutým uznesením krajského súdu zmenené tak, že návrh sťažovateľky bol zamietnutý.

7. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom v konaní o rozvod manželstva uzavretého medzi sťažovateľkou a otcom maloletých detí rozsudkom č. k. 8 P 29/2017 zo 6. októbra 2020 manželstvo rozviedol a maloleté deti zveril do osobnej starostlivosti ich matky – sťažovateľky. Konanie nebolo v čase rozhodovania krajského súdu vo veci nariadenia neodkladného opatrenia právoplatne skončené.

8. V napadnutom uznesení krajský súd poukázal na svoj rozsudok č. k. 24 CoP 84/2019 z 19. marca 2020 (k tomu pozri bod 3 tohto rozhodnutia), ktorým boli obe maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti otcovi a matke bol upravený styk s maloletými deťmi a ich vyživovacia povinnosť (konanie vo veci výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas do rozvodu). Ďalej zdôraznil, že rozhodnutie o zverení maloletej sťažovateľky do osobnej starostlivosti nebolo v čase rozhodovania krajského súdu právoplatne zmenené, a preto je nevyhnutné nateraz považovať zmenu trvalého bydliska maloletej sťažovateľky rozhodnutím sťažovateľky bez súhlasu otca za rozpornú s § 35 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Krajský súd, postupujúc v súlade s existujúcim právoplatným rozhodnutím súdu o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti

otca, následne vytkol súdu prvej inštancie, že žiadnym spôsobom nevysvetlil, ako jeho rozhodnutie o zápise maloletej sťažovateľky do základnej školy vzdialenej 240 km od bydliska otca korešponduje s výkonom osobnej starostlivosti otca o obe maloleté deti, keďže v čase rozhodovania krajského súdu neexistovalo rozhodnutie, ktorým by došlo právoplatne k zmene osobnej starostlivosti. Z uvedeného dôvodu nebolo možné podľa názoru krajského súdu návrh sťažovateľky akceptovať.

9. V ďalšom krajský súd uviedol, že pri rozhodovaní vo veci maloletého musí vziať do úvahy okrem záujmu dieťaťa aj zreteľ na jeho vek, rozumovú vyspelosť a zväžiť aj jeho názor podľa § 43 zákona o rodine. Maloletá sťažovateľka je podľa názoru krajského súdu vo veku (takmer 11 rokov), keď sa u maloletej dôvodne predpokladá taká úroveň rozumovej vyspelosti, že maloletá je schopná sama formulovať a vyjadriť svoje názory.

10. K tvrdeniam sťažovateľky, že maloletá sťažovateľka nechce byť v starostlivosti otca, pričom tento svoj postoj prezentovala v súdnych konaniach aj pred súdnymi znalcami, krajský súd zdôraznil, že názor maloletého dieťaťa je potrebné vyhodnocovať v kontexte so všetkými okolnosťami, plne rešpektujúc záujem dieťaťa ako prvoradé hľadisko a súčasne akceptujúc, že dieťa môže mať k blízkym osobám silné citové väzby a prerušenie stykov s nimi by mohlo narušiť stabilitu výchovného prostredia, jeho duševný a citový rozvoj a pod. Odvolací súd po oboznámení sa s argumentáciou sťažovateľky zastával názor, že sťažovateľka konala bez súhlasu otca a v rozpore so zákonom o rodine. Zdôraznil, že sťažovateľka síce argumentuje tým, že sleduje predovšetkým záujem maloletej ■■■■■, avšak vzhľadom na to, že v danom prípade sú pretrhnuté väzby medzi súrodencami, maloletou a otcom, ktorému bolo súdom priznané právo na osobnú starostlivosť o dieťa, je zrejmé, že súd prvej inštancie na tieto skutočnosti nereflektoval a vyhovel návrhu matky bez existujúceho vážneho dôvodu a bez preukázania toho, že matka svoj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia osvedčila.

11. Krajský súd zároveň v kontexte správ klinického psychológa, na ktoré poukázala sťažovateľka, konštatoval, že ich vyhodnotenie v rámci konania o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia izolovane od všetkých ďalších rozhodujúcich skutočností je nepostačujúce. Súd je povinný v takej dôležitej otázke komplexne posúdiť všetky skutočnosti relevantné pre vyslovenie záveru, čo je a čo nie je v prospech maloletej. V ďalšom krajský súd zdôraznil, že pokiaľ sťažovateľka zastáva názor, že je potrebné udeliť jej súhlas na zápis maloletej sťažovateľky na výkon povinnej školskej dochádzky v Novom Meste nad Váhom, môže tak urobiť návrhom vo veci samej, v ktorej sa vykoná náležité dokazovanie na účely zistenia, či udelenie súhlasu je v záujme maloletej, čo je prvoradým predpokladom vo veciach týkajúcich sa maloletých detí. Napokon krajský súd zdôraznil, že v konaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, o ktoré v konkrétnych okolnostiach ide, musí byť splnená zákonná podmienka vyplývajúca z § 325 ods. 1 Civilného sporového poriadku (Neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená.), pričom, zohľadňujúc skutočný stav veci, podľa názoru krajského súdu nebolo možné prijať záver, že by sťažovateľka osvedčila potrebu a nevyhnutnosť neodkladnej úpravy pomerov medzi účastníkmi. Keďže krajský súd zastával názor, že súdom prvej inštancie nariadené neodkladné opatrenie je v rozpore s § 35 zákona o rodine, a to vzhľadom na všetky už uvedené skutočnosti, postupom podľa § 388 Civilného sporového poriadku zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

II. Argumentácia sťažovateľiek

12. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že maloletá sťažovateľka opakovane odmieta bývať u otca a prezentuje svoj názor, podľa ktorého chce zotrvať v osobnej starostlivosti u matky, pričom v rovnakom smere sa vyjadrili aj viacerí odborníci, a to klinická psychologička a zamestnanci Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Mesto nad Váhom. Podľa jej názoru je konanie otca, ktorý odmieta udeliť súhlas s tým, aby bola maloletá sťažovateľka zapísaná do základnej školy v Novom Meste nad Váhom, spôsobilé ohroziť zdravý vývoj maloletej sťažovateľky.

13. Sťažovateľka tvrdí, že krajský súd ignoroval zmenený skutkový stav veci daný jednak zmenou názoru maloletej sťažovateľky, ktorá s otcom nechce byť, a jednak aj odbornými psychologickými posudkami, ktoré potvrdzujú ohrozenie zdravotného stavu maloletej sťažovateľky za predpokladu, že sa vráti k otcovi. Krajský súd sa v napadnutom uznesení k týmto skutočnostiam vôbec nevyjadril. Sťažovateľka v tomto smere poukazuje na odôvodnenie obsiahnuté v uznesení okresného súdu č. k. 15 P 108/2020 z 20. augusta 2020, ktorým tento *«pri rozhodovaní o školskej dochádzke prihliadal a zdôvodnil svoj postup práve odbornými správami a postojom maloletej, a nie len „účelovými tvrdeniami otca“»*.

14. Ďalšou novou skutočnosťou, z ktorej mal krajský súd vychádzať pri rozhodovaní vo veci nariadenia neodkladného opatrenia, je podľa sťažovateľky rozsudok Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom č. k. 8 P 29/2017 zo 6. októbra 2020, ktorým boli maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti matky. Okrem uvedeného osobná starostlivosť otca o maloletú sťažovateľku sa nevykonáva už 12 mesiacov.

15. Pri posudzovaní školskej dochádzky maloletej sťažovateľky krajský súd nebral do úvahy názor maloletej sťažovateľky, ktorá je vzhľadom na svoj vek schopná posúdiť vzniknutú situáciu. Uvedeným spôsobom krajský súd porušil základné právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

16. Podľa sťažovateľky krajský súd ignoroval dôkazné prostriedky o zdravotnom stave maloletej sťažovateľky, a to predovšetkým psychologický posudok z 3. apríla 2020. Poukazuje ďalej na skutočnosť, že nové psychologické vyšetrenia maloletých detí z 3. apríla 2020 a zo 6. augusta 2020 potvrdzujú, že v rámci predídenu ďalšej psychotraumatizácie a zhoršeniu duševného stavu maloletých detí je nevyhnutná akútna potreba zmeniť doterajšie usporiadanie pomerov v rodine s rešpektovaním prezentovaných postojov maloletých detí.

17. Záver vyslovený krajským súdom o tom, že *„vec je nutné skúmať komplexnejšie v riadnom konaní“*, považuje sťažovateľka za nedostatočne odôvodnený a ústavne neudržateľný, keďže podľa jej názoru vážnosť dôvodu a osvedčenie predpokladov pre vydanie neodkladného opatrenia boli dané. Uvedeným spôsobom došlo k porušeniu práv zaručených čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy.

18. Za arbitrárny považuje sťažovateľka prístup krajského súdu, ktorý vec výkonu povinnej školskej dochádzky riešil cez prizmu výkonu osobnej starostlivosti o maloletú sťažovateľku, ktorý však nebol predmetom napadnutého konania. Tým, že krajský súd neriešil právnu otázku povinnej školskej dochádzky, porušil práva sťažovateľky zaručené čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo maloletej sťažovateľky na školskú dochádzku.

19. Za nedostatočné považuje sťažovateľka odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu z dôvodu nereagovania na podstatné námietky, resp. tvrdenia matky, kolízneho opatrovníka či prejavovaný názor maloletej sťažovateľky. Z uvedeného dôvodu je napadnuté uznesenie krajského súdu v rozpore s čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy.

20. Podľa sťažovateľky krajský súd nesprávne právne posúdil skutkový stav zistený z vykonaného dokazovania a nereagoval na podstatné námietky, resp. návrhy a obranu matky. Okrem toho krajský súd arbitrárne posúdil dôsledky svojho rozhodnutia na psychický stav maloletej, resp. jej právo na vzdelávanie.

21. V prílohe k ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 27. marca 2021 sťažovateľka uviedla okolnosti determinujúce skutkový stav, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého uznesenia krajského súdu. Poukázala zároveň na znalecké posudky Dr. Sokáčovej a Dr. Štiffelovej vypracované v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 P 89/2017 (k tomu pozri bod 2 tohto rozhodnutia) a zdôraznila, že v posudku Dr. Sokáčovej sú závažné obsahové nedostatky. Na druhej strane okresný súd a ani krajský súd vo vzťahu k znaleckému posudku Dr. Štiffelovej neuviedli žiadne pripomienky, „pre ktoré by nebolo možné v súdnom konaní vychádzať z tohto posudku a jeho záverov.“.

22. Krajský súd podľa sťažovateľky v rozsudku č. k. 24 CoP 84/2019 z 19. marca 2020 (k tomu pozri bod 3 tohto rozhodnutia) potvrdil, že z vykonaného dokazovania vyplýva, že v tomto konkrétnom prípade je matka – sťažovateľka – pre obe maloleté deti primárnym vzorom, pričom jej absencia sa v živote maloletých detí negatívne prejavuje na ich psychike. Uvedený skutkový záver však krajský súd nevyhodnotil, pričom z neho len vyvodil arbitrárny právny záver, že deti naďalej ostanú v starostlivosti u otca. Podľa sťažovateľky krajský súd vzhľadom na vykonané dokazovanie pri rozhodovaní o zverení maloletých detí do výchovy jedného z rodičov nedostatočne vyhodnotil záujem maloletých detí.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

23. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práv sťažovateľiek zaručených ústavou, listinou, dohovorom a ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa bližšie špecifikovaných v bode 1 tohto uznesenia v súvislosti s rozhodovaním všeobecného súdu vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.

24. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval, zisťoval pritom danosť dôvodov jej odmietnutia v súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

25. Ústavný súd v úvode tejto časti rozhodnutia považoval v súvislosti s predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti za nevyhnutné zaujať postoj k otázkam právneho zastúpenia maloletej sťažovateľky v konaní o ústavnej sťažnosti. Po preskúmaní ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených ústavný súd konštatuje, že k ústavnej sťažnosti nebolo priložené splnomocnenie na zastupovanie maloletej sťažovateľky advokátom. Zo splnomocnenia predloženého ústavnému súdu spoločne s ústavnou sťažnosťou totiž vyplýva, že sťažovateľka splnomocnila (výlučne)

advokátsku kanceláriu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom o ústavnej sťažnosti. Aj keď s prihliadnutím na petit ústavnej sťažnosti je ako sťažovateľka označená aj maloletá [REDAKOVANÉ], táto v konaní o ústavnej sťažnosti nie je právne zastúpená.

26. Vzhľadom na uvedené ústavný súd uvedený procesný nedostatok ústavnej sťažnosti spočívajúci v absencii právneho zastúpenia maloletej sťažovateľky premietol do záhlavia tohto uznesenia (zastúpenie maloletej sťažovateľky v konaní o ústavnej sťažnosti jej zákonnou zástupkyňou). Uvedený procesný nedostatok však ústavnému súdu nebránil, aby v rámci predbežného prerokovania preskúmal, či vo vzťahu k ústavnej sťažnosti maloletej sťažovateľky neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa príslušných ustanovení ústavného zákona.

27. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

III.1. K aplikovateľnosti práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru:

28. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) posúdenie toho, či v konkrétnych okolnostiach veci je alebo nie je daná aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru, je závislé od splnenia určitých podmienok. Po prvé, právo, ktoré je predmetom hlavného konania i konania o nariadení neodkladného opatrenia musí byť právom občianskym v autonómnom význame tohto pojmu. Po druhé, nevyhnutné je skúmať povahu neodkladného opatrenia, jeho cieľ, účel a dopad na predmetné právo (m. m. IV. ÚS 213/2020). Záruky obsiahnuté v čl. 6 ods. 1 dohovoru sa aplikujú na konania považované za predbežné, aj keď nesúvisia so žiadnym hlavným konaním (meritum veci), a to za predpokladu, že výsledok tohto predbežného konania je rozhodujúci pre občianske práva (Udorovic proti Taliansku, rozsudok z 18. 5. 2010, č. 38532/02, § 37), a na predbežné konania, ktorými nebolo dosiaľ rozhodnuté o predmete hlavného konania, avšak ktoré mali priamy dopad na predmetné občianske právo (Kübler proti Nemecku, rozsudok z 13. 1. 2011, č. 32715/06, § 48).

29. V prejednávanom prípade ide o neodkladné opatrenie dotýkajúce sa podstatnej veci súvisiacej s výkonom rodičovských práv a povinností, o ktorej sa rodičia maloletého dieťaťa nevedia dohodnúť, a to konkrétne udelenia súhlasu jednému z rodičov maloletého dieťaťa namiesto druhého rodiča na zápis na výkon školskej dochádzky v príslušnom školskom zariadení. Ide nepochybne o občianske právo v autonómnom význame slova, pričom svojou povahou a dôsledkami je spôsobilé zasiahnuť do výkonu rodičovských práv k maloletému dieťaťu. Z uvedených dôvodov je ústavný súd názoru, že záruky obsiahnuté v čl. 6 ods. 1 dohovoru sa na prejednávaný prípad aplikujú.

III.2. K namietanému porušeniu ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa:

30. Ústavný súd už v súvislosti s namietaným porušením príslušných ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa uviedol (m. m. II. ÚS 596/2014), že na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, 3, 6 a 12 (pozri HODGKIN, R., NEWELL, P. *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, p. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment. No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod. (k tomu pozri aj IV. ÚS 213/2020).

31. Vzhľadom na skutočnosť, že označené ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa (čl. 12, čl. 28 ods. 1 a čl. 32) neobsahujú základné právo, ale len záväzok štátu implementovať do svojho právneho poriadku práva detí v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa vo vzťahu k maloletej sťažovateľke odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie:

32. Sťažovateľky v reakcii na namietané porušenie práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie argumentujú, že napadnuté uznesenie krajského súdu je arbitrárne predovšetkým z dôvodu, že krajský súd nereagoval na názor maloletej sťažovateľky a nevysporiadal sa s predloženými dôkazmi (body 12 až 19 tohto uznesenia).

33. Ústavný súd konštantne vo svojej rozhodovacej činnosti akcentuje to, že pri výkone právomoci v konaní o ústavnej sťažnosti jeho úlohou nie je preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda strany sporu (resp. účastníka konania) pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

34. Rešpektujúc judikatúru EŠLP, ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy), je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

35. Z hľadiska sťažovateľkami uplatnenej argumentácie a nimi vymedzeného predmetu konania, ktorým je posúdenie ústavnej udržateľnosti rozhodnutia všeobecného súdu vo veci neodkladného opatrenia, ústavný súd považuje za potrebné osobitne zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv rozhodnutím vo veci neodkladného opatrenia veľmi zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide spravidla o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (m. m. IV. ÚS 82/09, IV. ÚS 282/2018, IV. ÚS 13/2020).

36. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 282/2019, IV. ÚS 12/2018).

37. V tomto kontexte ústavný súd akceptuje určité zníženie nárokov na dostatočnosť zistenia skutkového stavu a obsiahlosť právnej argumentácie pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, čo je odôvodnené potrebou rýchleho rozhodnutia o ňom na účely účinnej dočasnej úpravy pomerov (porov. I. ÚS 102/05, č. 52/2005 Zb. ÚS a v ňom citovaná prejudikatúra). Ústavný súd tak v zásade pripúšťa obsahový prieskum rozhodnutí o neodkladných opatreniach len z hľadiska ich zjavnej protiústavnosti a arbitrárnosti (porov. II. ÚS 222/04, č. 138/2004 Zb. ÚS).

38. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (m. m. IV. ÚS 136/2014, IV. ÚS 332/2018).

39. Z podstatných častí napadnutého uznesenia krajského súdu (k tomu pozri predovšetkým body 8 až 11 tohto uznesenia) vyplýva, že krajský súd s poukazom na konkrétne okolnosti zastával názor, že podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia neboli splnené, keďže nevyvstala potreba bezodkladnej úpravy pomerov medzi účastníkmi konania. Svoj záver krajský súd pritom odôvodnil okrem iných skutočnosťami danými výkonom osobnej starostlivosti o maloletú sťažovateľku. Pre rozhodnutie vo veci neodkladného opatrenia bolo preto smerodajné, že v relevantnom čase

existovalo právoplatné rozhodnutie o zverení maloletej sťažovateľky do osobnej starostlivosti otcovi (k tomu pozri bod 3 tohto uznesenia).

40. Ústavný súd obdobne ako krajský súd vníma konanie vo veci starostlivosti o maloletého v jeho komplexnosti. Jednotlivé čiastkové konania, ktoré možno subsumovať pod celý komplex starostlivosti o maloletého, nemožno posudzovať oddelene, ale, naopak, v ich vzájomnej súvislosti. Aj preto bolo prirodzené, že pre rozhodnutie vo veci dania súhlasu na výkon povinnej školskej dochádzky maloletej sťažovateľky bolo smerodajné právoplatné rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností k maloletej sťažovateľke. Ústavný súd si je síce vedomý skutočnosti, že rozsudkom Okresného súdu Nové mesto nad Váhom č. k. 8 P 29/2017 zo 6. októbra 2020, na ktorý poukazuje aj samotná sťažovateľka, došlo k zmene vo výkone osobnej starostlivosti o maloleté deti, citované rozhodnutie však v čase rozhodovania vo veci neodkladného opatrenia nebolo právoplatné a už len z uvedeného dôvodu ho nebolo možné vyhodnotiť ako skutočnosť, ktorá by mala na rozhodnutie vo veci neodkladného opatrenia zásadný vplyv.

41. Ústavný súd v ďalšom (s prihliadnutím na zásadnú argumentáciu sťažovateľiek, že krajský súd nezobral do úvahy predovšetkým názor maloletej sťažovateľky, ktorá odmieta bývať u otca) nespochybňuje dôležitosť toho, aby všeobecný súd pri rozhodovaní vo veciach, v ktorých je účastníkom maloleté dieťa, ktoré je schopné vyjadriť samostatne svoj názor, na maloletým prezentovaný názor prihliadol. Pri posúdení konkrétnych okolností veci však ústavný súd zohľadnil osobitú povahu inštitútu neodkladného opatrenia a tomu zodpovedajúci zjednodušený a zrýchlený procesný postup a rozhodovanie všeobecných súdov.

42. Ústavný súd v ďalšom akcentuje aj skutočnosť, že úlohou všeobecného súdu pri rozhodovaní o neodkladnom opatrení je zistiť na základe dostupných dôkazných prostriedkov najvýznamnejšie relevantné skutočnosti, a to bez potreby dodržania formalizovaného postupu štandardného procesného dokazovania, a na podklade osvedčených skutočností následne vo veci rozhodnúť.

43. Argumentácia sťažovateľiek sa vo svojej podstate v konaní vo veci nariadenia neodkladného opatrenia zameriavala na skutočnosť, že maloletá sťažovateľka odmieta bývať u otca, ktorému bola právoplatným rozhodnutím zverená do osobnej starostlivosti. Sťažovateľky pritom prezentovali názor, podľa ktorého maloletá sťažovateľka chce zotrvať v osobnej starostlivosti u matky. V tomto kontexte sa ústavný súd stotožňuje s názorom prezentovaným krajským súdom, podľa ktorého pre identifikáciu toho, čo je alebo nie je v prospech maloletej sťažovateľky, sa pre danie súhlasu s výkonom povinnej školskej dochádzky nevyhnutne vyžaduje náležité dokazovanie, ktoré prekračuje rámec konania o nariadení neodkladného opatrenia. Okrem toho nemožno obísť ani skutočnosť, že zmena výkonu povinnej školskej dochádzky maloletej sťažovateľky (výkon v meste Nové Mesto nad Váhom) by mala priamy dopad na existujúci právoplatný stav výkonu osobnej starostlivosti otca maloletej sťažovateľky realizovaného v meste Poprad. Aj z uvedeného dôvodu je preto viac než žiaduce, aby záujem dieťaťa, ktorý je smerodajným a prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní v akejkoľvek veci týkajúcej sa starostlivosti o maloletého, bol podložený náležitým dokazovaním vo veci samej.

44. S poukazom na relevantné časti odôvodnenia napadnutého uznesenia (body 8 až 11 tohto uznesenia) ústavný súd zastáva názor, že argumentácia krajského súdu zodpovedá príslušným ustanoveniam vo veci aplikovaných právnych predpisov týkajúcich sa predpokladov vydania neodkladného opatrenia vo veci nezhôd medzi rodičmi. Ústavný súd nezistil, že by napadnuté

uznesenie krajského súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou, či nedostatočne odôvodnené. Jeho právne závery vychádzajú z konkrétnych okolností prípadu, pričom odôvodnenie napadnutého uznesenia je primerané tomu, že ide o rozhodnutie o neodkladnom opatrení a nemožno ho *prima facie* považovať ani za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

45. Berúc do úvahy už uvádzané čiastkové závery ústavného súdu, možno konštatovať, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu je ústavne udržateľné, nevykazuje znaky svojvôle a neodporuje aplikovanej právnej úprave spôsobom, ktorý by mohol mať za následok namietané porušenie sťažovateľkami označených práv podľa ústavy a dohovoru. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4. K namietanému porušeniu základného práva na vzdelanie a práv na ochranu rodičovstva a starostlivosť o deti a ich výchovu:

46. Vzhľadom na skutočnosť, že v súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu sťažovateľka namieta porušenie práv súvisiacich s ochranou rodičovstva a starostlivosťou o deti a maloletá sťažovateľka namieta porušenie práva na vzdelanie v príčinnej súvislosti s právom na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie, ktorých porušenie ústavný súd nezistil, nie je daná žiadna možnosť porušenia označených práv, reálnosť ktorej by mal ústavný súd preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie.

47. Z uvedeného dôvodu ústavný súd časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie práv zaručených čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 32 ods. 1 a 4 listiny a maloletá sťažovateľka namieta porušenie práv zaručených čl. 42 ods. 1 ústavy a čl. 33 ods. 1 listiny napadnutým uznesením krajského súdu, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

48. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľiek stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2021

Libor Duľa
predseda senátu